

SANTORINI, TURYSTYCZNA CZARNA PERŁA GRECKICH WYSP

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA WYSPIY – ŚRODOWISKO NATURALNE

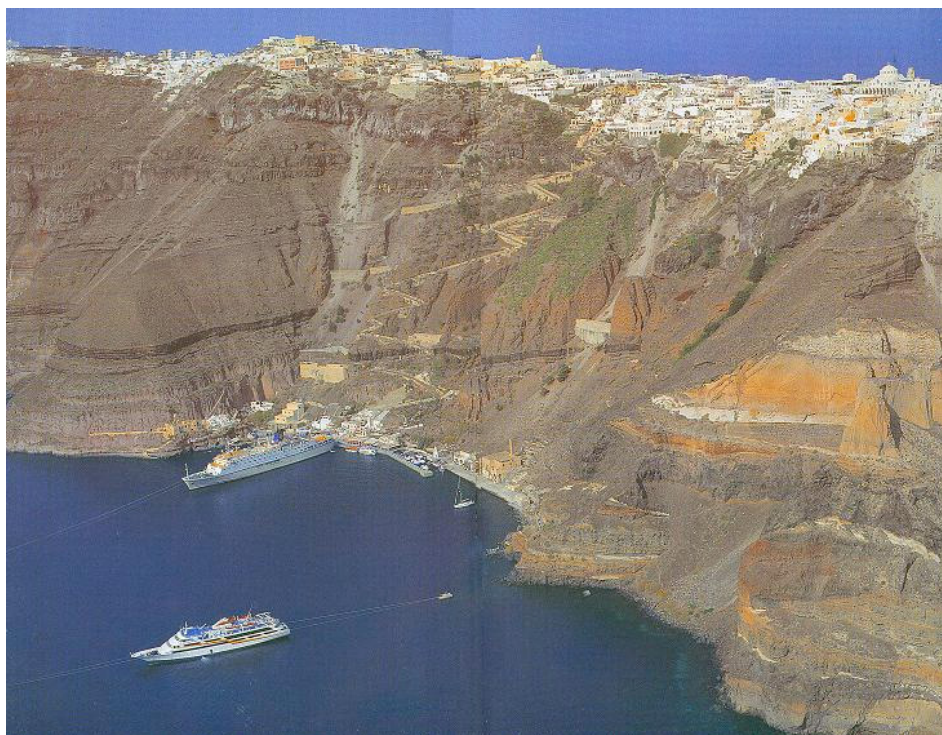
Santorini należy do archipelagu Cyklad, które liczą w sumie 211 niewielkich wysp. Znajdują się one w południowej części Morza Egejskiego, u południowo-wschodnich wybrzeży Grecji. Panujący na nich klimat można śmiało określić jako rajski. Nie powinno, zatem dziwić, dlaczego tak wiele osób (ja również) marzy, aby spędzić urlop właśnie tam. Sama nazwa Cyklady oznacza „te wokół” i określało wyspy położone wokół wyspy Delos, która stanowiła centrum religijne tego rejonu Grecji. Moje marzenie udało się zrealizować podczas wakacji spędzanych na Krecie. To stamtąd wyruszyłem, by poznać tę tajemniczą rajską wyspę.

Ryc. 1. Mapa Santorini. Źródło: www.santorini-hotels.info

Santorini nie jest zwykłą wyspą, taką jak inne. Jest wyspą wyjątkową, ukształtowała się z ciekłej lawy wulkanicznej, która wylała się z głębi ziemi, wzniosła się ponad powierzchnię morza i utworzyła czerwono czarną bryłę z urwistymi przepaściami, kamiennymi masywami o surowych barwach, sprawiającą nadzwyczajne wrażenie. Ciemnoniebieski kolor morza, brązowy, czerwony i czarny koloryt ziemi tworzą niesamowite i niepowtarzalne piękno dzikiej natury. Santorini kojarzy się przede wszystkim z pięknym widokiem jasnych domów zbudowanych na klifach. Tak jest przedstawiana na pocztówkach i w przewodnikach.

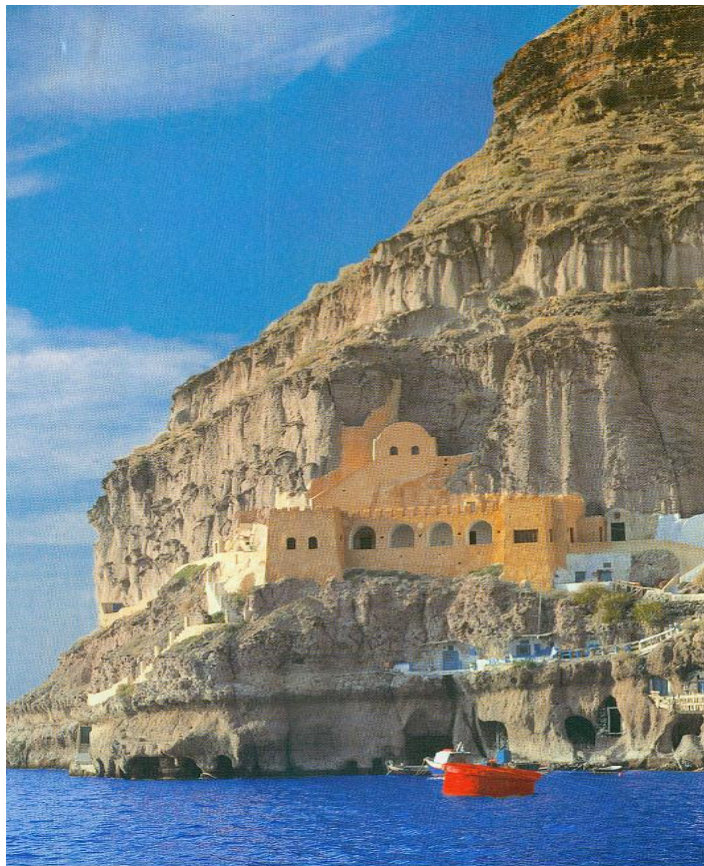
O wycieczce na tę wyspę marzyłem odkąd po raz pierwszy zobaczyłam biało-niebieskie domki na jakiejś ilustracji. Grecja to kraj, który zawsze chciałem odwiedzić. Jest tam wiele miejsc godnych zobaczenia. Jednym z nich jest niewątpliwie Santorini, zwana przez Greków Thirą.

Fot.1. Klifowe brzegi Santorini. Źródło: Przewodnik turystyczny Słońce i Lawa

Nazwa Santorini pochodzi z czasów bizantyjskich - Santa Irini to Święta Irena, patronka wyspy. Z miejscem tym wiąże się wiele niezwykłych historii.

Niewiele osób zdaje sobie sprawę z tego, że wyspa jest tak naprawdę ogromnym kraterem, który powstał 3500 lat temu na skutek trzęsienia ziemi i wybuchu wulkanu. Te kataklizmy przyczyniły się do niesamowitego ukształtowania terenu w tym miejscu. Z powodu tajemniczego wyglądu, w dawnych czasach nazywano Santorini wyspą diabelską. Jednak czarujący urok wyspy każe zapomnieć o grozie straszego pochodzenia wyspy. Zachwycający wygląd, bez żadnego zwątpienia, stawia ją na pierwszym miejscu w konkursie piękności wśród wysp greckich. Dzisiejsze Santorini to już nie tylko malutka wysepka wulkanicznego pochodzenia w archipelagu Cyklad, a słynna wyspa, ciesząca się uznaniem na całym świecie, gotowa gościnnie przyjąć każdego, kto kocha i pragnie poznać wspaniałość dzikiej przyrody, kto chce pozwolić swej wyobraźni przenieść się wstecz w czasie, żeby przeżyć groźne narodziny wyspy, odczuć trwogę małego człowieka przed majestatem przyrody.

Fot. 2. Jedna z malowniczych budowli Santorynu. Źródło: Przewodnik turystyczny *Słońce i Lawa*

Ryc.2.

Archipelag Cyklad. Źródło: www.gimbla.pl

Santorini zachwyca jako majestatyczne i oszałamiające zjawisko geologiczne, które kojarzy się z tą wyspą. Z niczym nie porównywalne widoki Santorini nie mogą pozostawić obojętnym nikogo, kto odwiedzi tę wyspę. Oficjalna nazwa wyspy brzmi Thera, jednak bardziej znana i częściej używana jest nazwa Santoryn lub Santorini.

Terytorium Santorini

Współcześnie powierzchnia Santorini wynosi 76 km², a stała ludność wyspy to około 7.000 osób. Santorini składa się z podstawowej, największej wyspy w kształcie podkowy – Thery, mniejszej wyspy położonej na północny zachód – Therassii i jeszcze mniejszej wysepki Aspronisi, która leży na zachód od Thery. Do tych trzech wysp należy doliczyć jeszcze dwie wyspy, znajdujące się pośrodku powierzchni morskiej, która nazywa się Kaldera. Wysepki te, to wznoszące się

nad morzem stożki wulkaniczne – Palea Kameni i Nea Kameni. Na tej ostatniej mieści się obecnie krater wulkanu. Długość Santorini od północnego przylądka (Mauropetra) do najdalej wysuniętego na południe przylądka (Eksomitis) wynosi 18 km. Szerokość wyspy waha się od 2 do 6 km.

Fot. 3. Surowe piękno krajobrazu. Źródło: Przewodnik turystyczny *Słońce i Lawa*

Przylądki i zatoki

Na Santorini jest wiele uroczych zatok i zalewów. Największe zatoki zlokalizowane są w zachodniej części wyspy. Należą do nich zatoki: Athino, Katofira, Muzaki i Ija. Płynąc morzem od północnego krańca wyspy – przylądka „Mauropetra” wzdłuż wybrzeża wyspy, najpierw w kierunku wschodnim i dalej – na południe, napotkać można przylądki: Kolumbo, Wurwulo, Karami, Agios-Georgios, Mesa-Wuno i przylądek Eksomitis, który stanowi południowy kraniec wyspy. Dalej na zachód występują przylądki: Mawro i Akrotiri. Omijając ten ostatni wkraczamy w obszar zwany Kalderą.

Woda na Santorini

Santorini to wyspa prawie bezwodna, pozbawiona rzek. Jest tu bardzo mało źródeł, które nie są w stanie zapewnić mieszkańcom wyspy potrzebnej ilości wody. Niezbyt obfite źródło znajduje się u stóp góry Profitis Ilias. Na wschód od tej góry, jest też źródło, które nosi nazwę Wrisakija. Znane jest źródło, znajdujące się w pobliżu zatoki Athinio po zachodniej stronie wyspy, w miejscowości Agios-Ioannis. Mieszkańcy wyspy wykorzystują deszczową wodę, którą zimą zbierają w specjalnych cysternach. Każdy dom posiada własną cysternę. Podstawowe zaopatrzenie mieszkańców wyspy i turystów w wodę zapewniają specjalnie przystosowane do tego statki, z dostawami wody.

Gorące źródła mineralne

Na wyspie występują gorące źródła wody mineralnej. Znajdują się one w czterech punktach wyspy. W okolicach Megalochori tryska źródło, znane pod trzema nazwami: „Terma”, „Termi” i „Christu”. W miejscowościach Plaka i Kokina-Nera znajdują się źródła dla których używa się takich samych nazw. W okolicach wioski Emporio na południowym krańcu wyspy w miejscowości Wlichada znajduje się gorące źródło zwane „Anawritos”.

Klimat wyspy

Położenie wyspy wyznacza jej klimat. Występują tu typowe dla całego rejonu Morza Egejskiego umiarkowanie gorące lata i umiarkowanie chłodne zimy. W lecie pada rzadko albo w ogóle nie występują opady. Zimą deszcze są częstsze. Opady śniegu, które niekiedy pojawiają się w zimie prędko topnieją.

Rolnictwo na Santorini

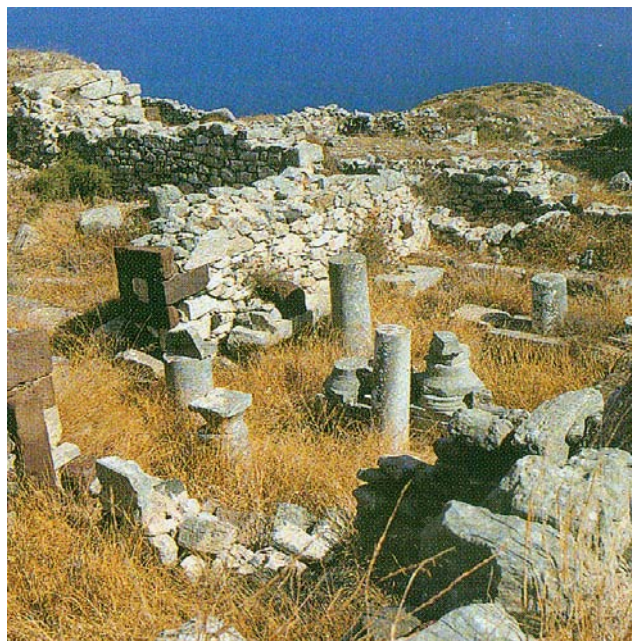
Żyzna gleba wulkaniczna wyspy i pracowitość jej mieszkańców powodują, że produkty rolne tej ziemi są szeroko znane w całej Grecji. Uznanie cieszą się miejscowe wina. Winna latorośl to częsta kultura rolna uprawiana na wyspie. Znany jest też bób, drobniejszy od grochu, wyglądem przypominający soczewicę. Wybitne walory smakowe mają też małe, santoryńskie pomidory, które są wielkości włoskiego orzecha. Z tych malutkich pomidorów przyrządza się słynną pastę pomidorową, nazywaną przez mieszkańców – „bertes”. W niewielkich ilościach uprawia się też owoce oraz jęczmień będący paszą kóz i owiec, i na

małą skalę – pszenicę. W niedużych ilościach hoduje się na wyspie owce i kozy oraz drób. Z Santorini eksportuje się słynną „terską ziemię” – jedyną użyteczną kopalinę na wyspie. Na Santorini otoczonej morzem nie brakuje produktów morskich. Nie są one przeznaczone na eksport, lecz służą zaspokajaniu potrzeb gości wyspy i jej mieszkańców.

ZARYS DZIEJÓW WYSPY

Archeologia

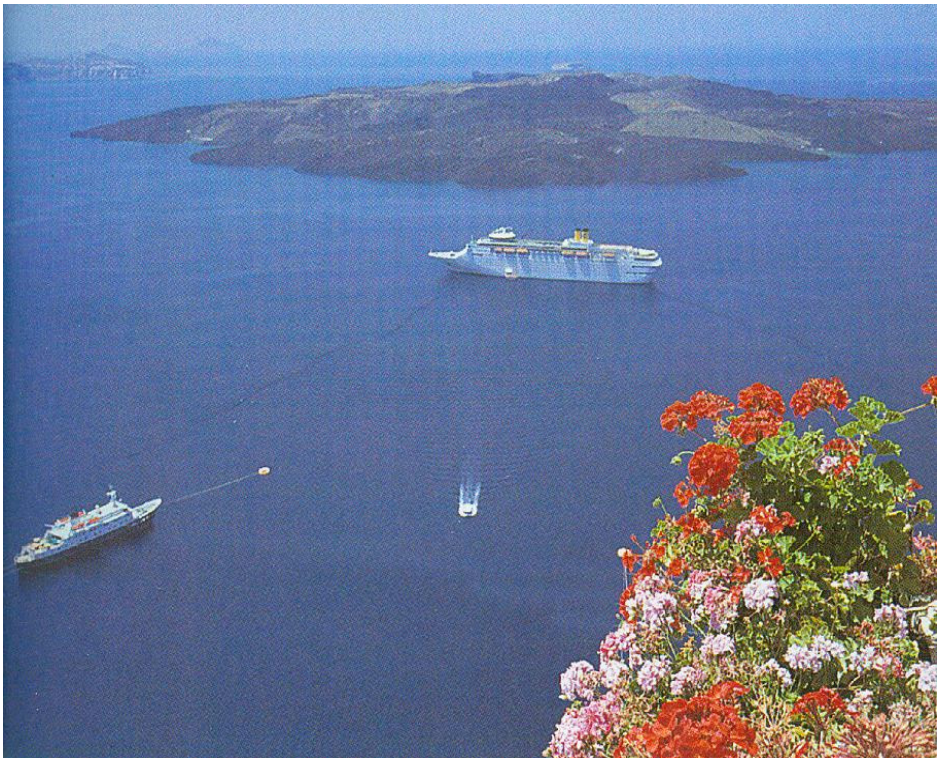
Wschodnia część basenu Morza Śródziemnego pod względem geologicznym ukształtowała się w okresie plejstocenu. Potężne procesy geologiczne w tym regionie doprowadziły do zaniku znacznych obszarów stałego lądu, który znajdował się na miejscu Morza Egejskiego. Liczne wyspy północno - wschodniej części Morza Śródziemnego to pozostałości lądu, który został pochłonięty przez morze. W okresie tym, jeszcze przed początkiem aktywności wulkanu, na miejscu dzisiejszej Santorini znajdowała się nieduża skalista wyspa. Pozostałością tej wysepki jest góra o pochodzeniu wulkanicznym Profitis Ilias.

Fot. 4. Ruiny starożytnej stolicy wyspy Thery. Źródło: Przewodnik turystyczny *Słońce i*

Lawa

Głębinowe procesy wulkaniczne rozerwały ląd skalistej wyspy i morskie dno wokół niej. Przez szczeliny w głębi morza rozżarzona magma wylewając się pokryła znaczną część pierwotnej wyspy, powiększając jej powierzchnię kosztem morza. Tak powstała nowa wyspa, która powierzchnią i wysokością przewyższała poprzednio istniejącą. Przypuszcza się, że wysokość jej sięgała od 600 do 1000 metrów. Nowa wyspa utworzona ze skał wulkanicznych miała kształt ściętego stożka o okrągłej podstawie. Od tego okrągłego kształtu wyspy – tym razem wulkanicznego pochodzenia – pochodzi jej nazwa „Strongile” (Okrągła). Minęły stulecia i na ostygiej lawie pojawiła się roślinność i zwierzęta. Wyspa była zasiedlona już w epoce neolitu, o czym świadczą różne znaleziska paleontologiczne. Znaleziska z późniejszych epok pozwalają na pełne odtworzenie obrazu prehistorycznego społeczeństwa Thery. Jak świadczą różne znaleziska archeologiczne, społeczeństwo to charakteryzowało się wysokim poziomem zamożności i dobrobytu. Tutejsi mieszkańcy nie ograniczali się tylko do uprawy ziemi ale rozwinęli znaczącą produkcję rzemieślniczą. Żyli tu twórcy, których cechowało wysokie natchnienie i wydajność pracy.

Opisując życie wyspiarzy, historyk Papparigopulos zauważa: „*Ludzie ci byli wysoce kwalifikowanymi budowniczymi i doświadczonymi garncarzami, a domy swe stawiali z ciosanego kamienia. Żeby obronić się przed niszczycielskimi trzęsieniami ziemi wstawiali między ścianami łączące elementy z drewna, wykorzystywali koło garncarskie i wytwarzali naczynia o oryginalnych kształtach i wspaniałych dekoracjach. Oprócz tego używali sieci do rybołówstwa, a większość ich narzędzi została wyprodukowana z poddanych obróbce kamieni lub obsydianu. Znane były im też złoto, srebro, cyna i brąz, jak również ich zastosowanie*”. Zнали sztukę budownictwa okrętowego. Będąc wspaniałymi budowniczymi okrętów stali się również świetnymi handlarzami i utrzymywali stosunki handlowe nie tylko z sąsiednimi wyspami, ale i z większością krajów wschodniej części Morza Śródziemnego. Źródłem bogactwa prehistorycznych mieszkańców Thery był rozwinięty handel, rybołówstwo oraz uprawa roli i hodowla bydła. Trwające nadal na wyspie Santorini systematyczne prace archeologiczne odkrywają zabytki wspaniałej sztuki, która rozwijała się na wyspie od prehistorycznych czasów.

Dzieje wspaniałej cywilizacji, która rozkwitła na tym małym skrawku wyspiarskiej ziemi, zostały przerwane i zniszczone przez straszną erupcję wulkanu w połowie II tys. p.n.e. Erupcję wulkanu poprzedziło potężne trzęsienie ziemi. Zniszczenia wywołane najstraszniejszym ze wszystkich znanych na świecie wybuchów wulkanu sięgnęły horrendalnych rozmiarów. Profesor geologii Angelos Galanopulos badając wybuch wulkanu z roku 1500 p.n.e. porównał go z erupcją Krakatau z roku 1887. Przy wybuchu Krakatau 2/3 wyspy tzn. 33,5 km² zanurzyło się na głębokość 200-300 m. Na Santoryni pogrzyżyło się w wodę 83,5 km kwadratowych na głębokość 300-400 m. Niespodziewane przemieszczenie się olbrzymich mas wodnych doprowadziło do powstania gigantycznych fal. Początkowa wysokość tsunami przy wybuchu Krakatau wynosiła 100 metrów. Przy wybuchu na Strongile początkowa wysokość tsunami sięgała 210 metrów, a kiedy fala dopłynęła do Krety, wznosiła się na ponad 70 metrów. O tym strasznym wybuchu i jego skutkach prof. S. Marinatos pisze: „*Będąc wyspą wulkanicznego pochodzenia, Thera miała typowy dla takich wysp okrągły kształt. W ciągu wielu stuleci wulkan drzemał. Na wyspie, która być może była minojską kolonią, istniały kwitnące osady. Znajdowały się w nich domy udekorowane freskami, malowana ceramika i różnego rodzaju wspaniały sprzęt domowy. Wulkan wybuchnął w mgnieniu oka. Najpierw wyrzucił olbrzymie ilości pumeksu i wulkanicznego popiołu, które zasypały wyspę 30 metrową warstwą. Pod tą warstwą zostały pogrzebane osady na wyspie. Wskutek naelektryzowania powietrza błyskawice trafiały w budowle a fale powietrzne kilka razy przeleciały*

nad powierzchnią całej kuli ziemskiej. Jednak najpotężniejsze zniszczenia spowodowane zostały gigantycznymi falami tsunami. Fale swoimi rozmiarami osiągnęły wysokość gór i z morderczą szybkością pędziły ku północnemu wybrzeżu Krety. Wszystkie nadbrzeżne osady, które do tej chwili szczęśliwie kwitły, zostały zburzone w ciągu kilku minut.¹

Powstanie Kaldery

Podczas wybuchu wulkanu środkowa część wyspy wyleciała w powietrze następnie zanurzyła się w morzu, skutkiem czego powstała olbrzymia próżnia, którą wypełniło morze. Naukowcy powstałą próżnię nazywali Kaldera. W wyniku tego apokaliptycznego wybuchu wulkanu powstały współczesne geograficzne zarysy tego regionu. Kiedy szalejące żywioły uspokoiły się i zapanowała cisza, nad powierzchnią morza pozostał otaczający Kalderę wieniec wysp Thery, Therasii i Aspronisi.

Fot. 6. _____ Statki z turystami na wodach Kalderyk. Źródło: zdjęcie autora

¹ Marinatos S., Hirmer M. Kreta, Thera i Grecja Mykeńska. Monachium 1973.

Fot. 7. Prom na wodach wewnętrznych Santorini. Źródło: zdjęcie autora

W czasie erupcji wulkanu na Therze katastrofa spadła również na Kretę. Wspaniała cywilizacja minojska została doszczętnie zniszczona.

Powiązania między zniszczeniami na Therze i upadkiem minojskiej cywilizacji na Krecie zostały po raz pierwszy ustalone przez archeologa, profesora Spiridona Marinatosa. Archeologiczne badania potwierdziły słuszność uczonego o jednoczesnej katastrofie na Therze i na Krecie której cywilizacja została zniszczona przez potężne fale tsunami wywołane erupcją wulkanu na Santorini.²

Erupcje wulkanu po roku 1500 p.n.e.

Po utworzeniu Kaldery i zniszczeniu wyspy wulkan uspokoił się na około 1500 lat. Erupcje, które odbywały się w późniejszych czasach nigdy, nie miały już takiej mocy niszczycielskiej i nie przynosiły z sobą takich zniszczeń. Następną erupcją wulkanu nastąpiła w 197 roku p.n.e. Z lawy tej erupcji powstała wyspa Palea Kameni. O wybuchach z lat 19 i 146 n.e. dokładniejszych relacji nie

² Marinatos S. Hirmer M. Kreta, Thera i Grecja Mykeńska. Monachium 1973.

ma, są one jednak wymieniane przez kronikarzy. Kronikarz bizantyjski Kedrios wzmiankuje o erupcji w roku 726. W jej wyniku utworzyła się mała wyspa, która połączyła się z już istniejącą Palea Kameni. Następne erupcje nastąpiły w roku 1573 i 1707 roku. Duże wrażenie wywarła erupcja z 20 lutego 1866 roku. Wulkan nie uspokajał się w ciągu czterech lat. Podczas tej aktywności wulkanicznej powstały stożki wystające nad powierzchnię morza, które potem połączyły się z Nea Kameni. W roku 1925 aktywność wulkanu odnowiła się w wyniku tej erupcji powstał stożek „Dafna”, który w końcu utworzył całość z Nea Kameni. Niewielka erupcja miała miejsce w roku 1928, a w 1939 aktywność wulkanu trwała dwa lata. Po raz ostatni wulkan obudził się w 1950 roku i pozostawił po sobie stożek, który jak poprzednie połączył się z Nea Kameni. W roku 1956 na Santorini miało miejsce potężne częśnienie ziemi. Jednak do oczekiwanej erupcji nie doszło, zginęło 57 osób, a ludność poniosła znaczne szkody materialne. Wulkan można odwiedzić na statku spacerowym. Z krateru stale unoszą się gorące opary zawierające siarkę. Ognisko żywiącej wulkan magmy znajduje się przypuszczalnie na głębokości 1000 metrów pod dnem morskim.

Religia

W pogańskich czasach mieszkańcy Thery czcili dwanaście bóstw panteonu greckiego. Największą czią obdarzano boga Apollona, którego uważano za bóstwo opiekuńcze greckiego plemienia Dorów. Panowanie egipskich Ptolemeuszy w epoce hellenistycznej przyniosło na wyspę kult egipskich bogów. Oprócz tego na Therze rozpowszechnił się kult zmarłych. Od roku 300 n.e. religią panującą na wyspie stało się chrześcijaństwo. Obecnie na Santorini występują dwa wyznania chrześcijańskie – prawosławie i katolicyzm.

Historia wyspy

Pojawienie się człowieka na wyspie, według paleontologów, nastąpiło w okresie neolitu. Pierwszą ludność wyspy w III tys. p.n.e. stanowili Karowie – lud który przybył z wybrzeży Azji Mniejszej. Duży wpływ na losy mieszkańców Thery miało powstanie morskiego mocarstwa kretańskiego. Minojczycy z Krety nie omieszkali narzucić mieszkańcom Thery swego politycznego panowania. W czasie tym pod minojską dominacją zaczęła rozwijać się wspaniała kultura. Znamy ją dzięki pracom wykopaliskowym prof. S. Maritanosa w Akrotiri.

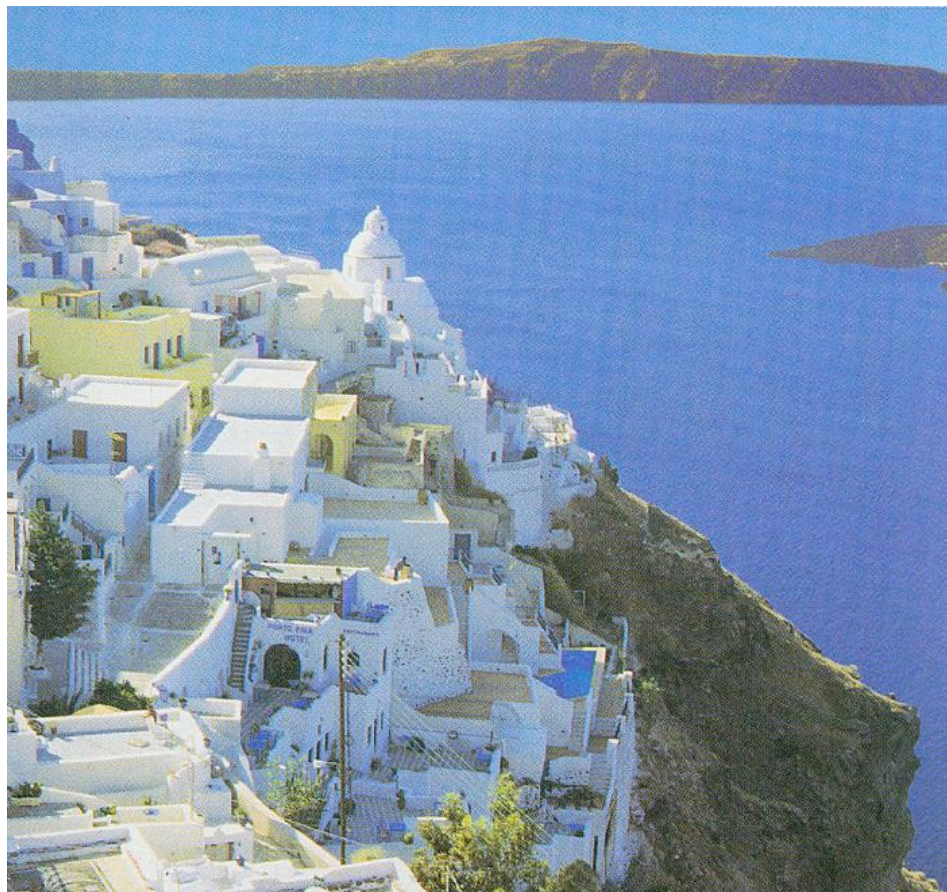
Ryc. 3. Mapa starożytnej Grecji. Źródło: www.grecja-online.pl

Wybuch wulkanu około 1500 roku p.n.e gwałtownie przerwał kulturalny i gospodarczy rozkwit wyspy.

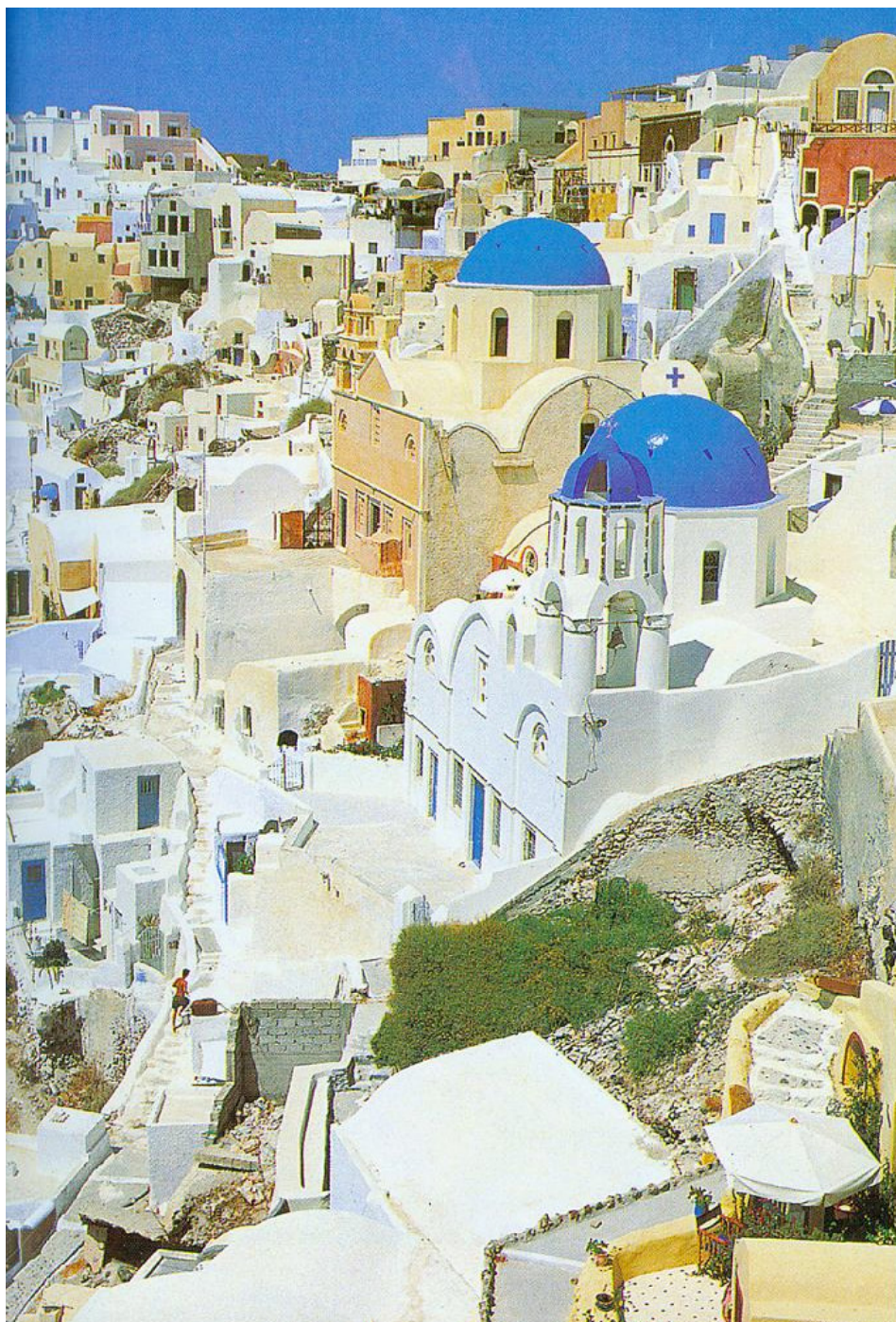
W ciągu prawie pięciu stuleci po wybuchu wulkanu wyspa pozostała niezamieszkała. Prawdopodobnie około 1200 roku p.n.e. pojawili się tu żeglarze Fenicy. Na początku I tysiąclecia p.n.e. wyspa została skolonizowana przez Greków z plemienia Dorów. Do końca wojen grecko-perskich, tzn. do roku 478 p.n.e. Thera była jednym z wielu niepodległych państw starożytnej Grecji. Według Herodota królestwo Thery składało się z siedmiu gmin miejskich. Therejczycy, będący ludem o doryckim pochodzeniu, utrzymywali ściśle związki z miastami doryckimi na terenie Grecji, zachowując zwyczaje i tradycje doryckie. Idąc za przykładem innych miast greckich, w roku 630 p.n.e. założyli na wybrzeżu Północnej Afryki kolonię Kyrenę.

Po zakończeniu wojen grecko-perskich na znacznej części terytorium Grecji ustala się dominacja Aten. Ateny dzięki swej potężnej flocie odgrywały kierowniczą rolę jako najpotężniejsze wśród greckich miast. Stały na czele Związku Morskiego, który sami określali jako „sojusz wojenny”. Panowanie Ateńskiej Demokracji w państwach wyspiarskich i na Therze było wtedy niepodzielne. Początkowo głównym ośrodkiem tego „sojuszu” była święta wyspa Cykladów Delos, miasta państwa zawarły sojusz jako pełnoprawni sprzymierzeńcy. Jednak później, gdy ośrodek związku przeniesiono do Aten zmiana ta stała się początkiem likwidacji „równouprawnienia” sojuszników. Członkowie Związku tracą swą niezależność i dostają się pod polityczną dominację Aten. Thera podporządkowana została Atenom w 430 roku p.n.e. Ateńczycy utrzymywali na niej swe panowanie aż do zakończenia wojny ze Spartą. Wojenna porażka Aten w 404 roku p.n.e. w tzw. wojnie peloponeskiej, przyniosła wyspie odzyskanie niepodległości. Po 25 latach niezależności u wybrzeży Thery pojawiają się Ateńskie okręty w celu przywrócenia władzy reorganizowanego Ateńskiego Związku Morskiego. Ten drugi okres zależności Thery od Aten kończy się wraz z dojściem do władzy Aleksandra Macedońskiego. Po rozpadzie imperium Aleksandra Thera stała się częścią egipskiego królestwa Ptolemeuszów. Ich władza nad wyspą trwała od roku 275 do 146 p.n.e. Ptolemeusze doceniali zalety geograficznego położenia wyspy. Na południowym brzegu wyspy założyli Eleusis – dużą bazę morską, w celu zapewnienia bezpieczeństwa północnych granic swojego królestwa. Zdobycie Grecji przez Rzymian w 146 roku p.n.e. położyło kres wojennej obecności Ptolemeuszów na wyspie. Thera zdobyta przez Rzymian została włączona w skład rzymskiej prowincji Azja. Kronikarze rzymscy a następnie bizantyjscy ze względu na rozległość swoich państw o małej Therze prawie nie wspominają. Po zdobyciu Konstantynopola przez Krzyżowców Morze Egejskie wraz z Therą w roku 1207 dostało się pod wpływ Republiki Weneckiej. W roku 1269 Thera na krótko dostaje się pod

panowanie Bizancjum, jednak po starciu wojennym z Wenecjanami, ponownie należy do Republiki Weneckiej. Lata weneckiej obecności na wyspie przyniosły intensywny rozwój piractwa, które stało się powodem zubożenia gospodarczego mieszkańców. Cierpieli, trapieni najazdami piratów i chciwością własnych władców. W roku 1480 gdy wyspa przechodzi do rodu signorów Pisani, wtedy to wyjątkowo wyspa przeżywa wzrost gospodarczy.

Fot. 8. Fragment współczesnej stolicy wyspy Firy. Źródło: Przewodnik turystyczny Słońce i Lawa

Fot. 9. Jeden z widoków miasta Iji. Źródło: Przewodnik turystyczny Słońce i Lawa

Leniem rodu Pisani pozostaje do roku 1537, kiedy zdobył ją admirał turecki Haireddin Barbarossa. Zdobycie wyspy przez Turków nie doprowadziło jednak do natychmiastowego wprowadzenia panowania tureckiego nad wyspą albowiem turecki sułtan odstąpił wyspę swemu hiszpańskiemu przyjacielowi Jose Nazi. Władza Cesarstwa Otomańskiego została wprowadzona na wyspie dopiero w 1579 roku. Kres tureckiego panowania przyniosło powstanie greckie przeciwko Turkom. Zgodnie z postanowieniem Protokołu Londyńskiego w 1830 roku wyspa Santorini weszła w skład nowego państwa greckiego.

III. WALORY TURYSTYCZNE SANTORINI

Zwiedzanie wyspy

Zwiedzający wyspę, który powoli przepłył statkiem obok Aspronisi, pozostawi za sobą tę wysepkę i przejrzy się w błękitnych wodach Kaldery, może zostać oczarowany piękną tego miejsca. Wysokie granitowe skały w czerwono – czarnym odcieniu, przepaście wznoszące się nad powierzchnią morza, fascynują swym widokiem, wywołując zgrozę. Błękitny kolor morza i w oddali dym unoszący się z krateru Nea-Kameni tworzą obraz o niepowtarzalnej piękności.

Fot. 10. Zmotoryzowani turyści w oczekiwaniu na wjazd na prom. Źródło: zdjęcie autora

Na skraju przepaści widać białą wstążkę wiszącą nad morzem. To jest miasto Fira – stolica wyspy. W miarę zbliżania się statku do brzegu stają się widoczne: czarny piasek wyspy, czerwono- czarne kamienie wybrzeża, wisząca kolejka linowa i droga prowadząca z brzegu na szczyt skały, gdzie znajduje się białe miasto.

Wąskie uliczki, które wyglądają na ślepe zaułki, tak naprawdę prowadzą podróżnego do jakiegoś skrzyżowania lub tarasu, który w rzeczywistości jest również podwórzem, drogą albo bramą malowniczego sanatoryjnego domu. Plaże na wyspie, które są dobrze wyposażone lub dzikie, pozwalają turystom rozkoszować się słońcem i morzem. Gęsta sieć dróg samochodowych łączy osiedla, rezerваты archeologiczne i plaże wyspy z miastem Firą.

Fot. 11.

Turyści z Polski na Santorini. Źródło: zdjęcie autora

Autobusy odjeżdżają z Firy do osiedli i rezerwatów archeologicznych regularnie mniej więcej co pół godziny. Pomocne do przemieszczania się turystów są również taksówki i małe stateczki. Istnieje szeroki wybór rozrywek – od dyskotek po tradycyjną miejscową muzykę i tańce. Istnieje możliwość uczestniczenia w miejscowych świątkach ku czci różnych świętych, które obchodzi się w sezonie letnim.

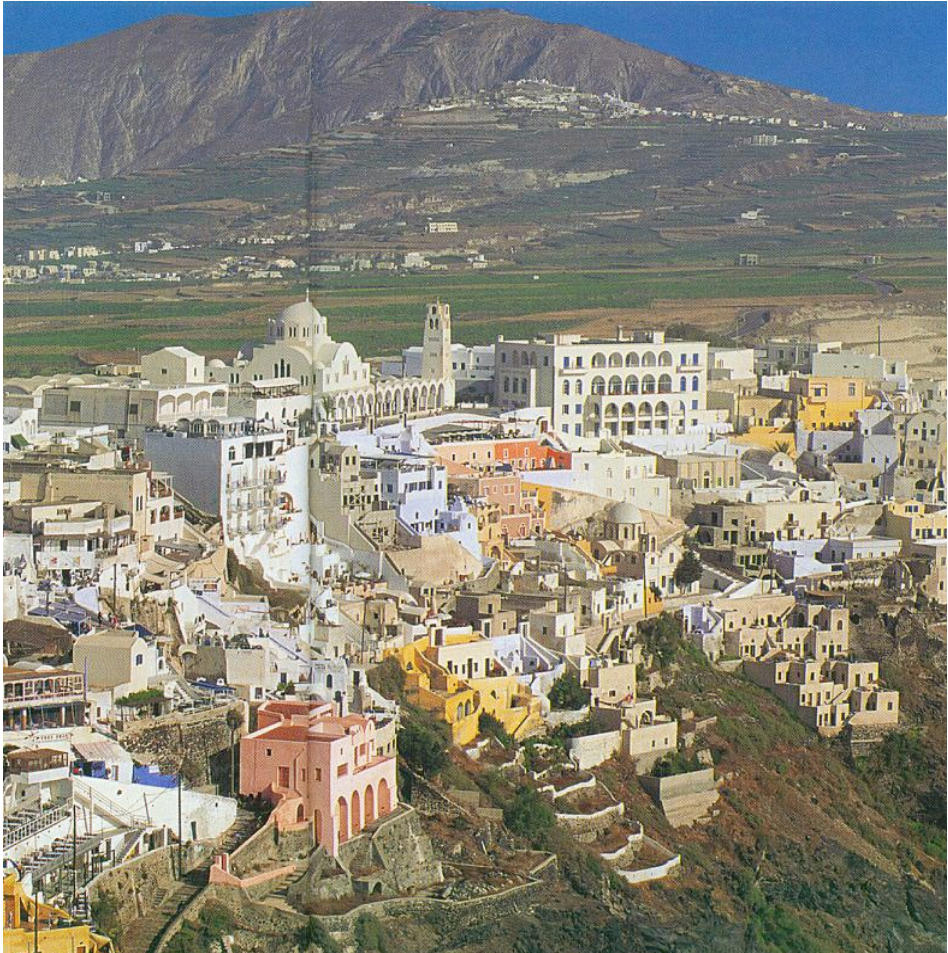
Fira

Fira położona jest na wysokim brzegu, od strony kaldery wejście do miasta można pokonać pieszo wspinając się na 600 stopniach albo kolejką linową. Oprócz tego podróż można odbyć na osiołku. Od początku XIX wieku Fira jest stolicą wyspy, to rozwijające się miasteczko liczy sobie około 1500 mieszkańców. W centrum znajduje się rynek. Jest na nim mnóstwo sklepów, które dysponują wielkim asortymentem towarów, mogących zaspokoić potrzeby najbardziej wymagających turystów, którzy przyjeżdżają tu latem. Zwiedzanie malowniczego rynku Firy to przyjemny spacer. Małe jednopiętrowe domki zwrócone są oknami w stronę morza, zawieszane nad przepaścią robią wrażenie jakby na wzajem chciałyby się podtrzymywać. Przypominają przyklejone do skały jaskółcze gniazda.

Balkony domów, kopuły i łuki, białe fasady, nadają specyficzny charakter architekturze domów Firy. Muzeum archeologiczne miasta Firy posiada kolekcje zgromadzone podczas wykopalisk z antycznej Thery oraz znaleziska z innych miejscowości.

Fot. 12. Kafejki Firy posadowione nad urwistym brzegiem. Źródło: Przewodnik turystyczny Słońce i Lawa

Fot. 13. Widok na miasto Fira. Źródło: Przewodnik turystyczny Słońce i Lawa

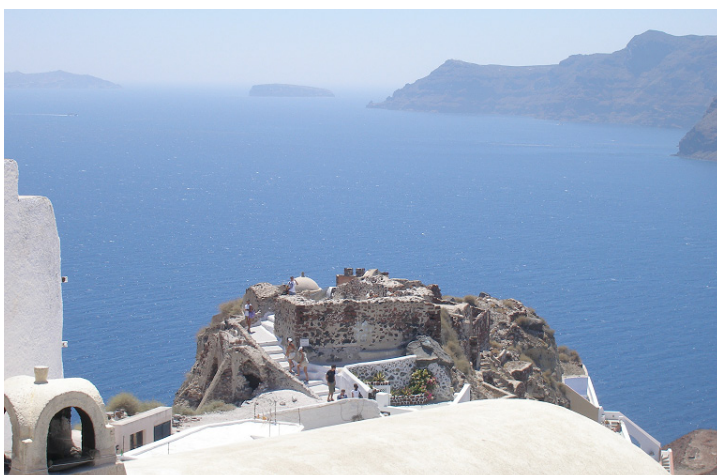
W salach eksponowane są amfory, ceramika, kobiece statuetki, monety i inne przedmioty. Zbiory te prezentują wielowiekowy okres historii od III tys. p.n.e. aż po epokę rzymską. Fira jest siedzibą prawosławnych i katolickich biskupów. Warto zwiedzić sobór katedralny, katedrę rzymsko-katolicką i żeński klasztor zakonu dominikanów. Są ciekawe stare pałace i budynki miasta. Pałace z epoki weneckiego panowania zasługują na uwagę swoją oryginalną budową. Obecnie niektóre z nich należą do kościoła rzymsko – katolickiego wyspy. Inne zostały odrestaurowane i wykorzystuje się je często do różnych imprez kulturalnych. W pałacach tych mieści się cenna kolekcja antyków, mebli i innych wspaniałych wyrobów z ubiegłych stuleci.

Fot. 14. Jak orle gniazdo zawisło wysoko na skałach miasto Fira. Źródło: Przewodnik turystyczny Słońce i Lawa

Firostefani

Firostefani to nieduża miejscowość w kształcie wydłużonej linii. Znajduje się w nieznacznej odległości od Firy i wygląda raczej na jej przedmieście niż odrębne osiedle. Do osobliwości osiedla należą cerkwie świętego Miny i Jerzego. Stąd otwiera się panorama wulkanu i Kaldery. Najbardziej malowniczą częścią osiedla jest rekonstruowana dzielnica położona na krawędzi przepaści. Zasluguje również na uwagę kościół rzymsko-katolicki.

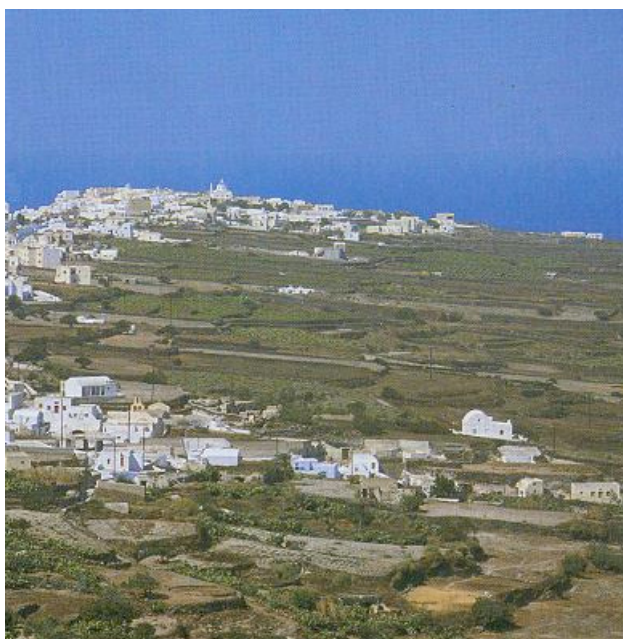
Fot. 15. Jeden z widoków Santorini. Źródło: zdjęcie autora

Skaros

Na stromym brzegu morskim najdalej położonej na północ części tego regionu wznosi się majestatycznie Skaros. W tej niedostępnej okolicy zbudowano średniowieczną stolicę Santorynu. Fortecę zbudował patrycjusz rzymski Scaurus, który w epoce panowania Rzymu był zarządcą wyspy. Forteca stoi na szczycie wysokiej, stromej i wzbudzającej grozę skale. Była ona jedną z pięciu średniowiecznych fortec wyspy, siedzibą weneckich zarządców i rzymsko - katolickiego biskupa. Są tu do obejrzenia pozostałości zamku i ruiny weneckich domów.

Finikia

Finikia znajduje się w odległości około 9 km od Firy. Dobra droga z regularną komunikacją łączy osiedle ze stolicą wyspy. Finikia, Ija i małe Tholos to są osiedla północy Santorini. Zbudowane w stylu architektury tradycyjnej domy są harmonijnie powiązane między sobą, składając się na wspólną całość jako piękny zespół budownictwa tradycyjnego. Na początku osiedla wznosi się czarny kamienny mur. W okolicy Gonia znajduje się rezerwat archeologiczny.

Fot. 16.

Osiedle Finikia. Źródło: Przewodnik turystyczny Słońce i Lawa

Kolumbos

Kolumbos jest to drugi wulkan Santorini z podwodnym kraterem. Odległość do niego z Firy wynosi około 20 km. Potężny wybuch wulkanu miał miejsce w 1650 roku. Erupcji towarzyszyło trzęsienie ziemi, powstanie tsunami i wydzielenie się gazów trujących. Wtedy część lądu została zatopiona, a kiedy woda spłynęła, na powierzchni pokazały się starożytne ruiny. Huk erupcji słychać było aż na wybrzeżu Azji Mniejszej, które zostało pokryte warstwą popiołów wulkanicznych. Fala tsunami dotarła aż do Krety. Od tego czasu wulkan nie przejawia aktywności. Kiedy zapanowała cisza i spokój, miejscowi mieszkańcy, wznieśli w miejscowości Kolumbos cerkiew Najświętszej Bogurodzicy. W okolicach przylądka na skałach znajdują się wyrzeźbione wizerunki i inskrypcje z imionami bogów i herosów, które są charakterystyczne dla Santorini.

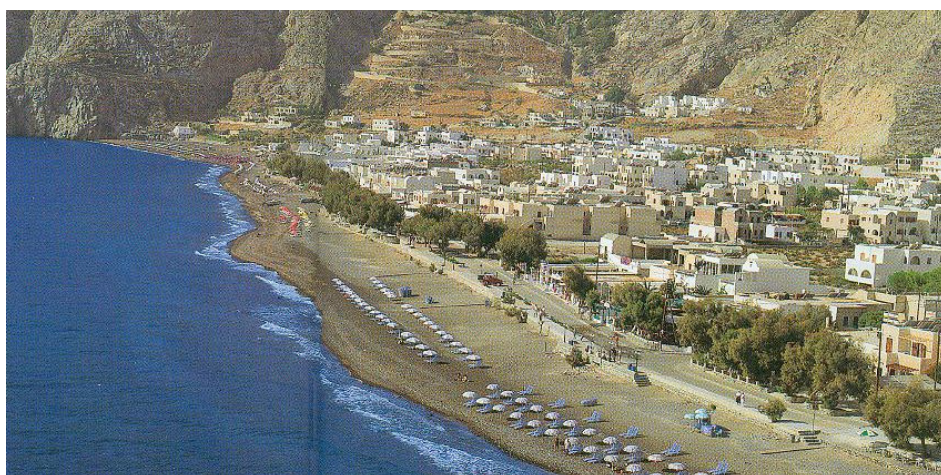
Fot. 17. Wysokie brzegi wyspy robią wrażenie na zwiedzających. Źródło: zdjęcie autora

Kamari

Współczesne, stale modernizujące się osiedle turystyczne Karami znajduje się w odległości około 10 km na południowy zachód od Firy. Osobliwością godną uwagi jest miejscowa cerkiew. W miejscowości tej dokonano wielu ważnych odkryć archeologicznych. Tu znajdowała się antyczna Oia – port starożytnej stolicy Thery. W Kamari zaczyna się droga do rezerwatu archeologicznego antycznej Thery. Znakomite miejsce do odpoczynku pod słońcem stanowi miejscowa plaża, którą pokrywają czarne otoczaki i piasek.

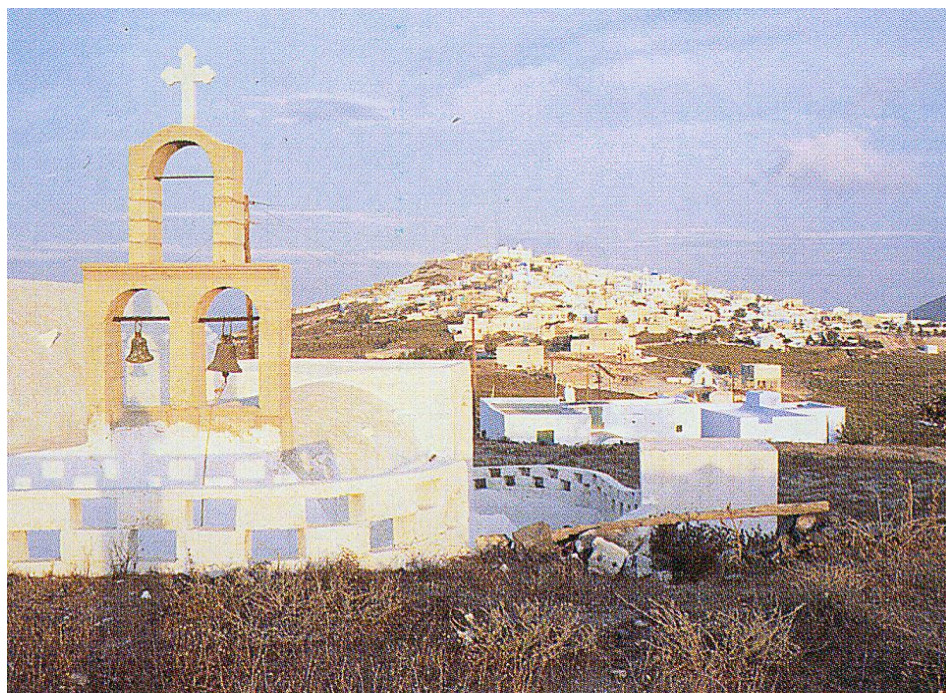
Fot. 18. Malownicza plaża Kamari. Źródło: Przewodnik turystyczny Słońce i Lawa

Fot. 19. Osiedle Kamari. Źródło: Przewodnik turystyczny Słońce i Lawa

Pyrgos

Pyrgos znajduje się 8 km na południe od miasta Firy. Forteca stoi na szczycie okrągłego wzgórza. Osiedle, które było do 1800 roku stolicą wyspy, robi duże wrażenie swymi malowniczymi białymi budowlami. Według tradycji Pyrgos było jednym z osiedli antycznej Thery. Po środku osiedla, znajdują się ruiny średniowiecznej weneckiej fortecy. Mieszkańcy zaczęli wznosić domy poza obrębem murów obronnych i w wyniku tego twierdza znalazła się wewnątrz osiedla, wiązało to się z zanikiem piractwa. Na szczycie wzgórza można przyjemnie odpocząć, rozkoszując rozpościerającym się stąd wspaniałym widokiem.

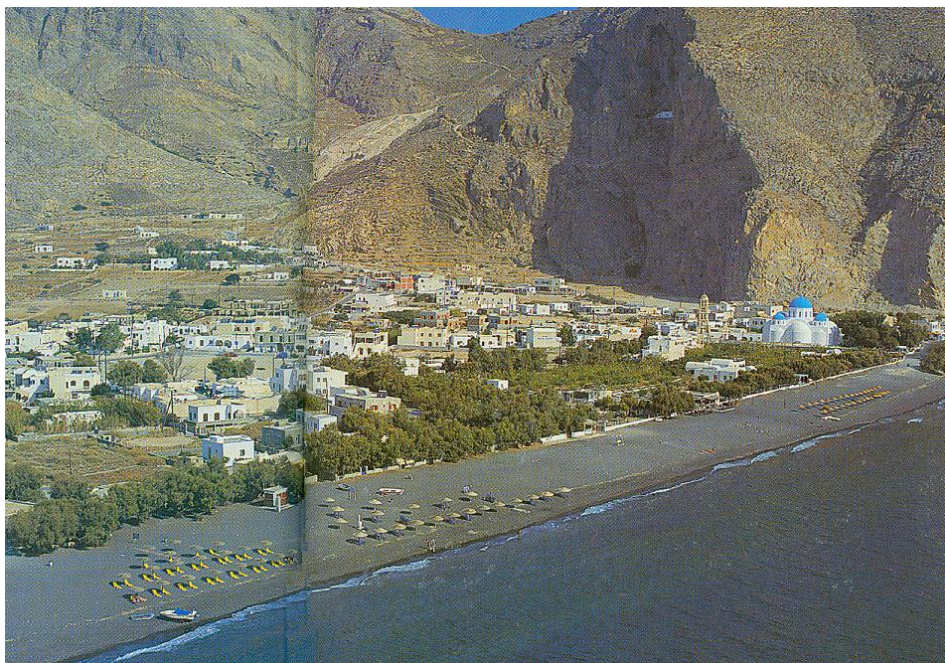
Fot. 20. Malownicza cerkiewka przy drodze do osiedla Pyrgos. Źródło: Przewodnik turystyczny Słońce i Lawa

W Pyrgos znajduje się cerkiew Najświętszej Bogurodzicy – budowla z X wieku. Jest to najwcześniejszy bizantyjski zabytek w tym regionie. Cerkwi w tej miejscowości jest dużo i wszystkie one w większym lub mniejszym stopniu zasługują na uwagę, zwłaszcza cerkwie zbudowane przed rokiem 1650.

Klasztor Proroka Eliasza

Na szczycie góry Profitis Ilias na wysokości około 550 metrów stoi klasztor Proroka Eliasza. Klasztor zaczęli budować w 1711 roku dwaj kapłani zakonni. Klasztor ten jest pod patronatem Patriarchy z Konstantynopola. Dzisiejszy wygląd klasztor otrzymał w połowie XIX wieku, kiedy Santorini odwiedził król Grecji Otton. Król zachwycił się położeniem klasztoru i wydał polecenie by go poszerzyć. Muzeum klasztoru posiada bogate zbiory bezcennych zabytków cerkiewnych. Oprócz świętych relikwi, przechowuje się tu ikony z XV do XVIII wieku, zdobiony złotem sprzęt sakralny i inne arcydzieła sztuki sakralnej. Godna uwagi jest również biblioteka klasztorna, która między innymi posiada księgi Starego i Nowego Testamentu przepisywane przez syna hiszpańskiego króla Filipa II w językach: hebrajskim łacińskim i greckim. W klasztorze mieści się Muzeum Etnograficzne, w którym eksponuje się różnego rodzaju narzędzia, które były używane do pracy przez mnichów i mieszkańców wyspy.

Perissa

Fot. 21.

Osiedle Perissa. Źródło: Przewodnik turystyczny Słońce i Lawa

Przepiękna, nieskończenie długa plaża piaszczysta, ciemna woda morska, rosnąca w tym miejscu zieleń czynią to osiedle jednym z najbardziej malowniczych na wyspie. W Perissie znajduje się wielka cerkiew, chyba największa na wyspie – świątynia pod wezwaniem Świętego Krzyża. Na południowo – wschodnim brzegu w pobliżu osiedla mieści się Perissejski klasztor. Klasztor zbudowano na ruinach dawnej cerkwi Świętej Ireny, która jak się uważa dała swe imię wyspie.

Antyczna Thera

Starożytna stolica Thery znajduje się w południowo - wschodniej części wyspy. Rezerwat archeologiczny w dzisiejszym stanie stanowi wydłużoną przestrzeń, którą przecina centralna ulica z wychodzącymi z niej zaułkami. Archeolog niemiecki Hiller von Gaertingen przeprowadził tu własnym kosztem prace wykopaliskowe, w wyniku których została odkryta starożytna stolica Thery. W ciągu całego tysiąclecia Thera była stolicą wyspy. Odnalezione tu domy, świątynie i ceramika dokładnie odzwierciedlają dzieje wyspy od czasu osiedlenia się Dorów do epoki rzymskiego panowania. Droga wybrukowana płytami kamiennymi łączyła stolicę z portem morskim. Do rezerwatu archeologicznego można dotrzeć z Firy, Karami lub Perissy. W wyniku prac wykopaliskowych odsłonięto wykute w skale grobowce z czasów hellenistycznych. Różnego rodzaju znaleziska są eksponowane w Muzeum Archeologicznym Firy. Na skałach są dobrze widoczne napisy reliefowe, wizerunki świętych zwierząt – orzeł Ptolomeuszów, lew Apollona i delfiny Posejdona. Zachowały się też inskrypcje głoszące chwałę zwyczajom i obyczajom Dorów. Mniej więcej w centrum miasta znajduje się agora. Na południe od agory zachowały się ruiny miejskiego teatru. Na zachód od teatru znajduje się budowla hellenistyczna, do której należy podwórze z kolumnami. Służyła ona prawdopodobnie jako miejsce zebrań stowarzyszenia religijnego, które otaczało kultem cesarza. Oprócz tego stały tu świątynie egipskich bogów: Izydy, Serapisa i Anubisa. W północno – zachodniej części miasta znajdują się koszary, termy i świątynie z czasów Ptolemeuszów. Rozpoczęte w 1895 roku i trwające do dziś prace wykopaliskowe przynoszą coraz to nowe znaleziska pochodzące z czasów, które jeszcze nie tak dawno uważane były za mityczne.

Emporio

Osada Emporio licząca około tysiąca mieszkańców położona jest około 9 km na południe od Firy, na równinie z której roztacza się widok na dwa brzegi wyspy. Wąskie malownicze uliczki i stare wystawne domy tworzą piękno tego starego osiedla. W czasach panowania weneckiego była to jedna z pięciu fortec. Do naszego czasu zachowały się szczątki średniowiecznej fortecy (Mesyna), która nie ustępowała twierdzy w Pyrgos.

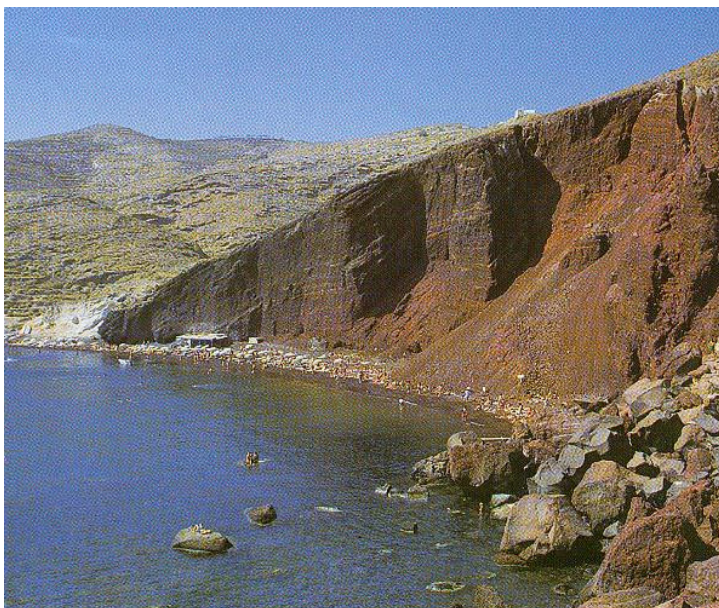

Fot. 22. Cerkiew katedralna w Emporio. Źródło: Przewodnik turystyczny Słońce i Lawa

Na północ od osiedla znajduje się imponująca konstrukcja na planie kwadratu – Gulasz. Była to potężna wieża, w której ukrywała się miejscowa ludność w czasie napadów pirackich. Z prawej strony osiedla wzdłuż wzgórza widnieją malownicze wiatraki.

Akrotiri

Osiedle w południowo – zachodniej części wyspy w odległości około 12 km od Firy, w najodleglejszej części wyspy. W wyniku badań archeologicznych odkryto osadę znaną pod nazwą „miasto Akrotiri”. W średniowieczu znajdowała się tu jedna z pięciu fortec wyspy. Po zdobyciu Santorini przez Turków potężna forteca wenecka została zburzona. W czasach współczesnych resztki fortecy są dobrze widoczne. Stoją tutaj dwie stare cerkwie. Z miejscowości tej prowadzi droga do latarni morskiej na południowym krańcu wyspy.

Fot. 23. Plaża w Akrotiri. Źródło: Przewodnik turystyczny Słońce i Lawa

Thirassia

Nieduża wysepka naprzeciw Iji, położona mniej więcej jedną godzinę drogi morskiej od Santorini. Tę małą wyspę z niewielką ilością mieszkańców można zwiedzić na wycieczkowym stateczku. Osobliwością jest tu rzeźbiony w drewnie ikonostas cerkiewny w miejscowym klasztorze. Ikonostas to dzieło rosyjskie, został on przekazany cerkwi w 1872 roku. Brzegi wyspy są strome, miejsc przydatnych do kąpieli jest bardzo mało. Droga o 150 schodkach prowadzi z portu do Manoli – największego osiedla wyspy.

Fot. 24. Statek z turystami płynący w kierunku Thirassi. Źródło: zdjęcie autora

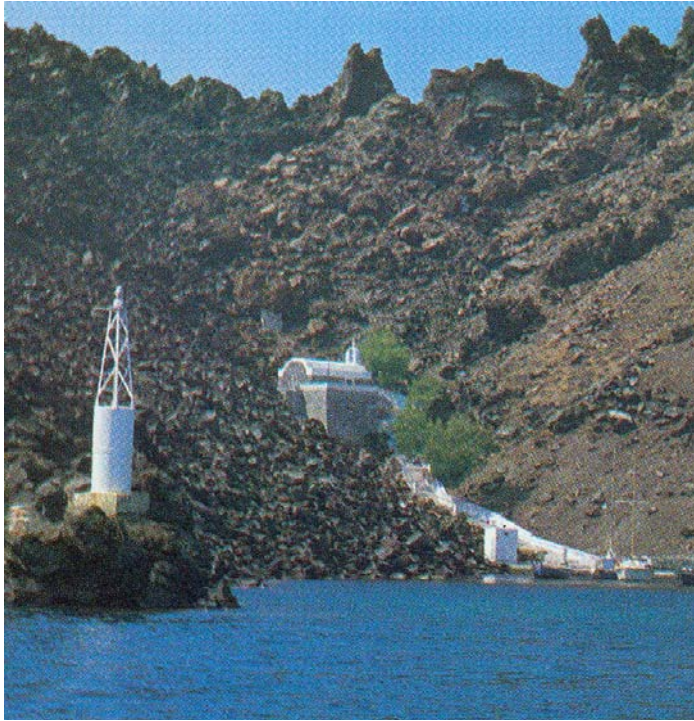
Inne osiedla to Patamos i Agrylia. Na południowym krańcu wyspy znajduje się podwodna jaskinia „Tripiti” (Dziurawa) z dwoma wejściami. Na północnym krańcu wyspy wznosi się cerkiew Świętej Ireny, która toczy spór z cerkwią Świętej Ireny w Perissie o zasługę przemianowania Thery na Santorini.

Palea i Nea Kameni

Palea i Nea Kameni to dwie wyspy wulkanicznego pochodzenia, na których znajduje się krater wulkanu. Wulkan można zwiedzać na stateczku. Na wyspie roznosi się ciężki odór siarki, a kamienie i ziemia są tu w wielu miejscach gorące. Wycieczka wraz z wchodzeniem na szczyt krateru zajmuje około półtora godziny.

Fot. 25. Wyspa Nea Kameni (wulkan). Źródło: zdjęcie autora

Fot. 26. Port i cerkiew na Nea Kameni. Źródło: Przewodnik turystyczny Słońce i Lawa

JAK DOSTAĆ SIĘ NA SANTORINI

Z Krety na Santorini, najłatwiej dostać się statkiem, promem lub katamaranem. Bilety można kupić w wielu portach greckich. Płynąłem z Krety, stamtąd statki wyruszają codziennie. Noclegi na Santorini są dosyć drogie. W sezonie zresztą są problemy ze znalezieniem miejsca na jedną noc. Podróż katamaranem, który jest szybkim środkiem transportu morskiego z Krety trwa około 2 godzin. Jest to idealne rozwiązanie dla osób, które chcą wrócić tego samego dnia. Statki przypluwają do położonego u stóp stolicy wyspy portu. Stamtąd autokarem można dostać się do wielu miasteczek na wyspie. Także do Firy, z której roztacza się niesamowity widok na morze. Fira znajduje się na krawędzi klifu, właśnie dlatego jest miejscem tak urokliwym i malowniczym. W miasteczku jest wiele tawern, restauracji, barów i sklepów. Miejsce to jest niestety pełne turystów. Mieszkańcy wykorzystują to, ceny pamiątek są wysokie, o niedrogą restaurację jest trudno. Jednak wszystko to wynagradza niezapomniany widok na port i morze.

Odległość między Santorini a Pireusem wynosi około 128 mil morskich. Rejs drogą morską trwa od 10 do 15 godzin, ponieważ regularnie kursujące statki zatrzymują się i na innych wyspach archipelagu Cyklad. Komunikacja morska między wyspą a stolicą (Ateny-Pireus) jest bardzo intensywna, przy czym w lecie odbywa się wiele rejsów codziennie. Intensywna komunikacja morska łączy wyspę z innymi wyspami archipelagu Cyklad, jak również z Iraklionem na Krecie i z Rodos. Miejscowe linie morskie łączą Santorini z sąsiednimi wyspami.

Dość dużo codziennych rejsów odbywa się między Santorini a stolicą (Atenami) komunikacją lotniczą. Komunikacja lotnicza odbywa się szybko i bez opóźnień. Oprócz tego wyspa ma połączenie lotnicze z Iraklionem na Krecie, z Mykonos i Rodos.

Na Santorini można się też dostać samolotem z Aten - czas przelotu ok. 60 minut (brak bezpośredniego połączenia samolotowego na Santorini z Polski). Autobusy na Santorini - dobra komunikacja, kursują, co 20-30 minut, koszt biletu ok. 1 euro. Wszystkie popularne miejscowości turystyczne posiadają połączenia z Firą - stolicą Santorini oraz z portem.

Najlepsze plaże na Santorini: wulkaniczne, czarne i piaszczyste Karami, Perisa, Monolithos oraz Kokini Paralia i Baxedes.

Hotele położone są najczęściej w spokojnych częściach wyspy w pobliżu wulkanicznej plaży. Idealnie dla osób ceniących sobie spokój, jednocześnie jest możliwość uczestniczenia w intensywnym życiu nocnym Santorini.

Wyspa Santorini jest czarną perłą archipelagu Cyklad, jedną z najpopularniejszych wysp greckich - tylko częściowo odkrytą przez polskich turystów, oferuje duży wybór niewielkich willi, hoteli, pensjonatów utrzymanych w typowym cykladzkim klimacie i stylu. Z Polski można dolecieć tanimi lub regularnymi liniami, z przystankiem na poznanie Aten, a potem rejs promem po Morzu Egejskim na Santorini. Gwarantowana jest opieka informacyjna rezydenta, transfery i dobre hotele, do państwa należy wybór miejsc na Santorini i w Atenach, które warto zwiedzić i w których można dobrze zjeść i bawić się. Mogą to być piękne wakacje na wspaniałej wyspie.

SANTORINI, THE GREECE TOURIST BLACK PERL ISLAND

SUMMARY

Santorini Island is one of the archipelago of Cyclades, which counted a total of 211 small islands. They are located in the southern part of the Aegean Sea on the south-eastern coast of Greece. Climate prevailing on them can be easily described as paradisiac.

That is why so many people (me included) wish to spend their holidays there. The name Cyclades means „these around” and define islands located around the island of Delos, which was the religious center of this region of Greece. My dream came true during vacations on Crete. From that place I went to discover these mysterious islands.

Santorini Island is not normal, such as the other. This is a unique island, shaped by the liquid volcanic lava, which poured from the depths of the earth, rise above the surface of the sea and set up a black-red block with steep divides, stone massif of raw colors, making an extraordinary impression. Dark blue color of sea, brown, red and black color of earth, makes incredible and unique beauty of wild nature. Santorini is associated primarily with a clear view of the beautiful homes built on cliffs. This is presented on the postcards and guides.

I have dreamed about the trip to this island since I saw white and blue houses on some illustrations for the first time. Greece is a country that I always wanted to visit. There are many places worth visiting. One of them is undoubtedly the Santorini, Thira called by the Greeks.

BIBLIOGRAFIA

1. Przewodnik Turystyczny Santoryn – Słońce i Lawa. Mathioulakis, Ateny, wyd. Copyright
2. Marinatos S. Hirmer M. Kreta, Thera I., *Grecja Mykeńska*. Monachium, 1973.
3. Foldery biur turystycznych o Santorini.

Strony internetowe

1. www.santorini-hotels.info
2. www.gimbla.pl
3. www.grecja-online.pl

